

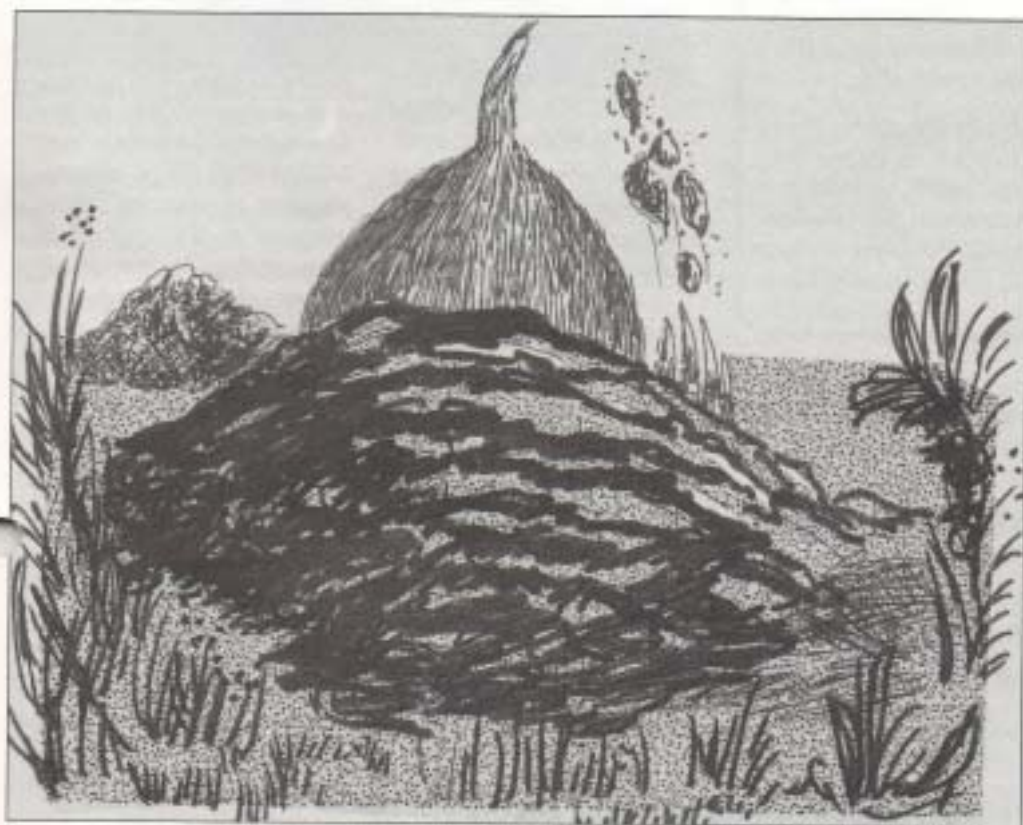

Nr.1 — 1989

Syndrom

—LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE—

Muldvarper i LFFL?

LFFLs leder Karl Bergvik tar i dette nummeret opp problemer enkelte tidligere medlemmer har skapt for LFFL. "Muldvarp"-virksomhet betegner Bergvik dette som. Tidligere medlemmer har prøvd å skade foreningen, både mens de var medlemmer og senere.

Nå har ikke disse muldvarpene vært like ille som de man kan lese om i John Lé Carre's spionromaner. Men at de har drevet med undergraving i foreningen, er ikke Bergvik i tvil om. Organisering av utmelding, dannelse av egen forening, er stikkord her.

Les mer om dette på side 2 og 3

"Familecenteret for Hjerneskadede"

Dette er navnet på et forholdsvis nytt rehabiliteringssenter i Danmark. LFFLs leder Karl Bergvik og organisasjonskonsulent Oddbjørn Nilsen har vært i Danmark og sett på senteret, og ser fram til samarbeid med dette. På side 6 lar vi senteret selv presentere seg.

Lov om produktansvar

Odelstinget vedtok i midten av desember den såkalte produktansvarsloven. For første gang er det nå lovfestet hvem som har ansvaret ved f.eks. en yrkesskade.

Mer på side 5

Tapte rettssak

Løsemiddelskadd tapte erstatningssak mot sin tidligere arbeidsgiver. -Ufattelig dom, sier Karl Bergvik.

Side 8 og 9

Den tredje årskonferansen i LFFL er, når dette leses, nettopp avviklet. Resultatet av konferansen vil vi komme tilbake til i neste nummer av Syndrom. Men det grunn til å understreke at forut for konferansen har det vært mye turbulens i LFFL, noe vi håper vil legge seg etter årskonferansen.

Ellers kan vi nevne den striden som har foregått innen LFFL i lengre tid, som til slutt førte til at en del av medlemmene brøt med LFFL, og dannet sin egen forening. Dette vil LFFLs leder Karl Bergvik komme tilbake til i sin spalte i dette nummeret.

Vi har mottatt en del telefoner når det gjelder utgivelsen av Syndrom. Blant annet om hvorfor Syndrom ikke utkommer oftere. I fjor kom Syndrom bare med to nummer, og her må vi bare ta selvkritikk, det er helt klart for lite. Utgangspunktet vårt er jo fire nummer i året. Dette gjør vi et nytt forsøk på i år, men å komme med flere nummer utover dette, kan bli vanskelig.

Uansett trenger vi fortsatt hjelp fra dere. Hver gang dere har et eller annet på hjertet, en mening om et eller annet, eller tips om stoff, så ikke nøl med å ringe eller skrive. Adressen og telefonnummeret står på siste side. OBS! Nytt telefonnummer og adresse fra april. Se samme side.

Lederen har ordet:

Muldvarparbeid

LFFL har vel for utenforstående virket som en prikkfri landsforening, uten de helt store problemer. I den senere tid har vel også disse forstått at ikke alt har vært en dans på roser for oss.

Uenighet innad i foreningen har vi hatt, og det må man vel bare forvente. Det er vel dette som driver oss fremover, debatt og diskusjon. Hvertfall så lenge den er konstruktiv.

De to store spørsmålene som har opptatt noen av medlemmene våre den siste tiden, har vært:

Skal vi fortsatt være tilknyttet Norges Handikapforbund (NHF), og bli finansiert av de. Eller skal vi bryte med dem, og finansiere foreningen på andre måter, for eksempel ved veddedighet.

Det andre spørsmålet i denne

sammenhengen har vært hvorvidt foreningen skal ha et godt samarbeid med LO eller ikke.

Det nåværende styret er ikke i tvil om disse to punktene.

LFFL skal være tilknyttet NHF. NHF kan med sin store tyngde være god hjelp for oss, f.eks. når vi skal spre informasjon, kontakte myndigheter osv. Vi hadde fått meget store problemer hvis vi skulle kutte forbindelsen med NHF.

Som jeg skrev i min forrige leder, er det viktig med et godt samarbeid med LO. Gjennom, og ved hjelp av LO, kan vi mye lettere nå frem til de mest utsatte gruppene når det gjelder løsemidler. I samarbeid med LO kan vi gå inn på arbeidsplassene, sammen med fagforeningene er det lettere å få gjennomslag. Vi har jo de samme interesser overfor arbeidstakerne.

Nytt telefonnummer og ny adresse fra 24. april 1989!

Hovedadministrasjonen til Norges Handikapforbund flytter helgen 21.-23. april. Dermed også Syndroms redaksjon. Vi flytter til Vaterland i Oslo sentrum. Dette medfører at sentralbordet på Bryn vil være stengt fredag 21. og mandag 24. april. Fra og med tirsdag 25. april vil sentralbordet være betjent igjen.

LFFLs og Syndroms nye telefonnummer blir: (02) 17 02 55

Den nye gateadressen blir:

LFFL/Syndrom

Galleri Oslo

Schweigaardsgate 12

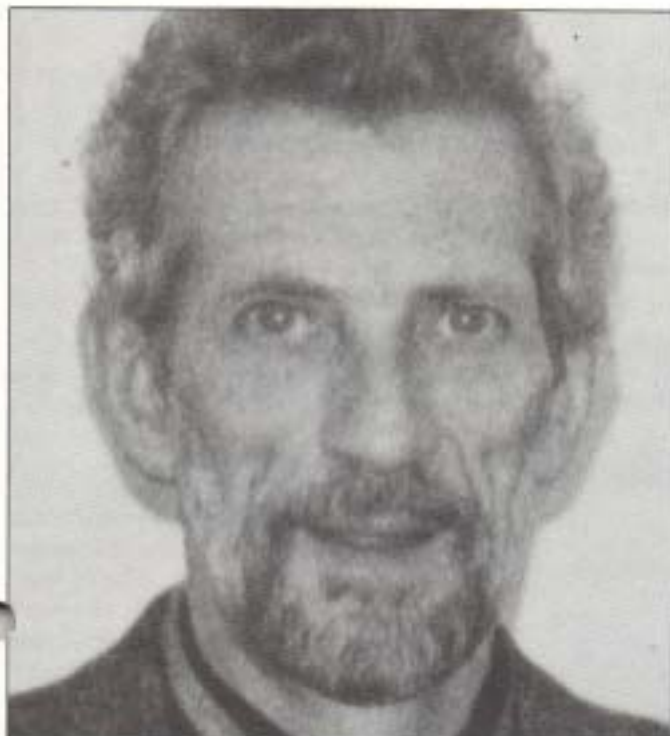
0185 OSLO 1

Ny postadresse blir:

LFFL/Syndrom

Postboks 9217, Vaterland

0134 OSLO 1

LFFLs leder Karl Bergvik skriver om "Muldvarp"-virksomheten som tidligere medlemmer har drevet på med.

Hva er det så de gjør, denne bitte lille gruppen av medlemmer som er uenig med styret? Undergraving, muldvarpearbeid, ja, de prøver rett og slett å skade foreningen.

Det er ikke så vanskelig å forstå hva denne lille gruppen mener om veldedighet, hvertfall.

Etter en rettsak i Oslo byrett,

hvor en løsemiddelskadd hadde stevnet sin tidligere arbeidsgiver, fikk vi godt bevis for det. De gikk ut i en del aviser med oppfordring til å gi penger til advokaten til saksøkeren, som altså tapte saken. Dette er veldedighet.

Pengene skal brukes til: "...prøve å gjøre X økonomisk i stand til å anke sin sak..."

(MOM-siden Arbeiderbladet, desember 1988)

Jeg vil med en gang påpeke at jeg ikke er helt enig i dommen. Den synes jeg er merkelig. Men dette er etter mitt skjønn feil måte å støtte saksøkeren på.

Dessuten er jo ikke saken avgjort ennå. Det er jo sjømannsforbundet som nå har anket saken, og skulle anken gå i saksøkers favør, vil både han og sjømannsforbundet bli tilkjent saksomkostningene.

Etter en stund kom vel det noen av oss hadde forutsatt. Et brudd. I utgangspunktet var de ca. 10 personer som meldte

seg ut, og dannet sin egen forening. Som skal basere seg på veldedighet.

De gikk til og med så langt at de lagde egne utmeldingsblanketter, som de sendte ut til alle medlemmene i LFFL. Et fåtall fulgte denne nye foreningens oppfordring om å melde seg ut av LFFL. Mange av disse meldte seg inn igjen i LFFL etter å ha mottatt et brev fra oss.

LFFL overser imidlertid ikke dette bruddet. Vi tar det meget alvorlig. Spesielt Rogaland ser vi på med bekymring. Der er det hele 23 utmeldte. Da de var medlemmer i LFFL gjorde de en glimrende jobb. Dette er tydeligvis godt planlagt.

Samorg i Bergen har i et brev stilt seg uforstående til dannelsen av denne nye foreningen. De skriver at man ønsker å ødelegge det LFFL har gjort. Den nye foreningen går tilbake til 30-årene, ved å basere seg på veldedighet. Dette er ikke noe alternativ til LFFL, heter det i brevet.

Kurs om løsemidler

De ansatte ved bedriften BM-Bergen har nylig gjennomgått et kurs om løsemidler. Kurset, som avholdes i samarbeid med bedriftshelsetjenesten i Bergen, har som mål å gjøre de ansatte kjent med faren ved løsemidler, hvilke skader de kan føre til og hvordan man skal beskytte seg mot dem.

Arne Michelsen ved BM-Bergen sier til Syndrom at det er viktig med informasjon om løsemidler. Hva inneholder kurset?

-Kurset er en generell informasjon om hvilke produkter vi bruker som kan være skadelig, i første rekke to-komponentmaling, men også løsemidler. Det blir informert om faren, og skader man kan pådra seg ved dårlig beskyttelse.

-Hvorfor dette kurset?

-Det var bedriftshelsetjenesten

i Bergen, arbeidsmiljøutvalget ved bedriften, i samarbeid med ledelsen, som begynte å arbeide med å få i stand et slikt kurs. I tillegg har også noen av kundene stilt krav om bedre informasjon i bruk av to-komponentprodukter, og nå er altså kurset en realitet.

Det har vel vært slike kurs på andre bedrifter også, men her er alle ansatte med på kurset. Både de som er i kontakt med tokomponentmaling og løsemidler til stadighet, men

også ansatte som ikke har noen beskjefligelse med dette er med på kurset.

Hysteri

-For en tid tilbake begynte imidlertid media å fokusere en del på løsemidler, og vi har til tider opplevd nærmest hysteri på arbeidsplassen. Kravene begynte å strømme inn til ledelsen, derfor så vi det som meget viktig å avholde dette kurset for de ansatte. Dette for å gi en nøktern og riktig beskrivelse av faren en er utsatt for, og ikke minst tiltakene som kan settes i verk for å unngå skade.

Michelsen sier videre at et slikt kurs har et slags gjensidig utbytte. De ansatte blir mer klar over hva de jobber med,

og hva de skal bruke for å beskytte seg. I tillegg passer vi på at vi har det beskyttelsesutstyret som skal brukes, og at de ansatte bruker det. På lang sikt vil det bli mindre sykefravær, og produksjonsnivået kan heves.

-Gjort en god jobb

LFFLs leder Karl Bergvik sier i en kommentar at dette bl.a. er et resultat av LFFLs arbeid.

-Nå har vi informert og fortalt om farene ved bruk av løsemidler i flere år. At det private næringslivet nå begynner å ta problematikken på alvor, viser at vi har gjort en god jobb. Det er virkelig positivt av BM-Bergen å avholde et slikt kurs, og at kurset er for absolutt alle ansatte. La oss nå bare håpe at andre bedrifter tar etter.

Foreningen Familiecenteret for Hjerneskadede i Danmark har i forbindelse med en konferanse utgitt et hefte, *Hjælp til et bedre liv*. Familiecenteret kan du lese mer om et annet sted i *Syndrom*. Her vil vi imidlertid bringe en av artiklene som stod i hefte. Artikkelen er skrevet av Hanne Lokvig, som er sosionom ved Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark. Artikkelen tar for seg hva som skjer og kan skje når kvinnen, hustruen og moren i hjemmet blir skadet av løsemidler.

Når kvinnen er skadet

Arbeidet med personer og familier hvor det er kvinnen som har blitt løsemiddelskadd, kan man ikke uten videre si at det er det samme som om det var mannen som ble skadet. Kjennskapet til løsemiddelskadede kvinner er ikke så utbredt hverken blant leger, behandlere i det sosiale system eller befolkningen som helhet.

14 pst. kvinner

Fra mitt arbeide som sosialrådgiver i Kvindeligt Arbejderforbund vet jeg, at det blant ufaglærte kvinner dessverre ikke er uvanlig at kvinnene får hjerneskader. Dette som følge av deres arbeid. I Arbeidstilsynet utgjør kvinnene ca. 20-25% av det samlede antall anmeldelser med diagnosen hjerneskade. I Norge er det tilsvarende tallet for 1987 ca. 14 %.

Symptomene er de samme hos kvinnene som hos mennene. Også at det kan ta lang tid før sammenhengen med skaden og arbeidet blir konstatert.

Feilbehandling

Oftere for kvinner enn for menn, er at de hos legen blir feildiagnostisert, og dermed feilbehandlet. Henvendelse til den vanlige huslegen med symptomer som tretthet, ho-

depine, svimmelhet og en følelse av å være helt oppgitt, får ofte den konklusjon at det er kvinneproblemer. Det er ikke ofte vanlig at legene søker etter årsaken i arbeidet, når de skal diagnostisere en kvinne med disse symptomene.

Skyldfølelse

Kvinnene blir ordinert nerve- og sovemedisiner, som er uten virkning. Dermed bli diagnosen nevrose brukt om disse kvinnene, når de på nytt søker kontakt med legen. Her starter skyldfølelsen hos kvinnen i

forhold til sin egen rolle som mor og hustru.

Det er her problemene for en kvinne skiller seg vesentlig ut, når dette problemet kommer i tillegg til alle de daglige gjøremålene i huset. Kvinner til hjerneskadde menn beskriver det på en måte som om det var å få et barn til.

Familier hvor kvinnen er hjerneskadet, går raskt i oppløsning. Skilsmisseprosenten er høy. Konsekvensen av sykdommen er at de daglige gjøremålene ikke blir gjort.

Stor belastning

Å gjøre rent, sørge for rent tøy, smøre matpakker, sende barna på skolen osv, er som å bestige Mount Everest. Å ha en hjerneskadet hustru og mor merkes fort av hele familien. Det samme gjelder foreldremøter på skolen eller i barnehagen. Sammenkomst med familie og venner blir berørt. Alle familiemessige funksjoner blir en belastning i en så stor grad at det er en trussel for familiens eksistens.

Det går fort inn på barna å ha en mor som ikke "fungerer," og som alltid er trist og kjei. Det er ikke bestandig så lett for den mannlige ektefelle å overta de hjemlige omsorgs- og praktiske oppgaver.

Informasjon viktig

I arbeidet med erstatningssak, økonomi og den løsemiddelskadede kvinne og familiens fremtidige, er det et par ting som er viktig. Ektefellen skal med det samme få vite hva det dreier seg om og hvorfor. For å ta toppen av belastningene bør f.eks. hjemmhjelp diskuteres.

Til slutt er det viktig at også barna får informasjon om hva som har skjedd.

Det er nødvendig med en helhetsinnsats ovenfor familien, familiearbeide er en absolutt nødvendighet.

Hanne Lokvig

Viktig lov vedtatt

Stortinget vedtok i midten av desember den såkalte produktansvarsloven. Denne vil i praksis medføre at hvis du blir skadet av løsemidler på arbeidsplassen, er du sikret full erstatning av arbeidsgiver.

Politisk rådgiver i justisdepartementet Ole Steen Olsen sier til Syndrom at denne loven ble begynt arbeidet med i 1980, men at den har ligget under den borgerlige regjeringen. Det var først etter regjeringsskiftet at man fikk fremmet loven, og nå endelig vedtatt den.

Vil denne loven ha noen form for tilbakevirkende kraft?

-Nei, det kan den ikke, i følge grunnloven, sier Olsen. Hvertfall ikke direkte. Loven vil gjelde fra dagen den ble vedtatt, altså 12. desember.

-En løsemiddelskade kan jo oppdages og bli diagnostisert først flere år etter at man har blitt eksponert. Hva så med rettssaker som pågår nå, eller vil komme i den nærmeste fremtid?

-Har man blitt skadet før loven trådte i kraft, kan ikke loven brukes. Den skadde kan imidlertid under rettssaken henvisse til loven overfor retten, og jeg tror nok retten vil ta i betraktning at loven finnes.

Garantert erstatning

En skadet et også garantert erstatning hvis bedriften man jobbet på da man ble skadd, ikke lenger eksisterer. Hvis tidligere arbeidsgiver eksempelvis er konkurs, kan man angripe importøren av det stoffet man ble skadd av. Videre kan en gå videre til produsenten av stoffet.

Erstatningsutmåling

-Selv med denne loven, vil det ikke alltid være krangel om hvor stor erstatningen skal

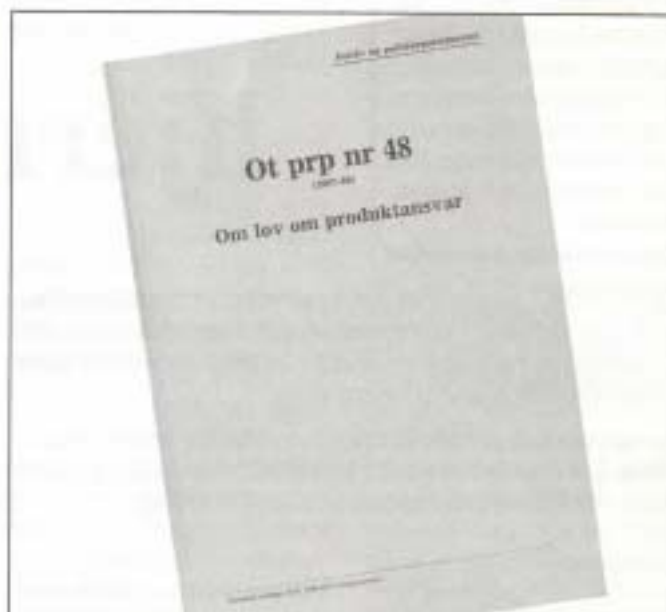
være?

-Jo, det vil det vel alltid være. Men det er jo ansvaret her som er det viktige. Spørsmålet om størrelsen på erstatningen vil jo en rettssak gi en pekepinn om. Når det gjelder erstatningen er det andre lover og regler som gjelder.

Bøsteruds kamp

Ole Steen Olsen sier også til Syndrom at denne loven må sees i sammenheng med en annen lov, som kom på vårparten 1988. Rettere en omgjøring av den gamle foreldelsesloven. Den gikk ut på at hvis man ikke hadde gått til sak innen et vist antall år etter skaden oppstod, var saken for gammel, man kunne ikke kreve erstatning. Nå er det jo slik med løsemiddelskade at det kan gå lang tid fra man ble skadd til det blir oppdaget og diagnostisert. Loven er omgjort til at foreldelsestiden ikke trer i kraft før skaden er oppdaget.

Olsen sier at Bøsterud i løpet av vårparten vil komme med nok en lov, som vil bli den siste i det Olsen betegner som "Bøsteruds kamp mot bedrifter og arbeidsgivere." Da vil alle bedrifter få pålegg om gjennom loven og opprette en

Den nye produktansvarsloven trådte i kraft 15. desember

såkalt trygghetsforsikring for arbeidstakerne. I dag er det bare 20 til 30 pst. av bedriftene som har dette, resten vanlig ansvarsforsikring. Les mer om dette i egen artikkel.

Gammelt forslag

LO-advokat Karl Nandrup Dahl sier at et forslag om objektivt ansvar for skader som rammer arbeidstakere, berunder også yrkessykdommer, ble fremmet allerede i 1935 av daværende LO-leder Konrad Nordahl. Det er nå produktansvarsloven som stadfester dette objektive ansvaret.

-Så nå er det altså arbeidsgiveren som er ansvarlig?

-Arbeidsgiver er ansvarlig, når han står som importør av f.eks. farlige stoffer som kan føre til yrkessykdommer. Dette gjelder også om arbeidsgiveren kjøper stoffene på hjemmemarkedet.

De yrkessykdommene vi hittil

har blitt kjent med er tilbakeført til f.eks. asbest, nikkel og ikke minst løsemidler. Dette er stoffer som typisk faller inn under den nye loven. Om vi hadde hatt dette objektive ansvaret før de store yrkesskadekatastrofene som Norcem-saken, Falconbridge og mot flere bedrifter innen Hydro, hadde det ikke vært nødvendig med rettssaker. Offerene ville sluppet store psykiske påkjenninger, og de ville fått erstatning prompte.

-På høy tid

Det er leder i LFFL, Karl Bergvik, som sier dette i en kommentar til den nye loven.

-Dette er meget viktig for oss, sier Bergvik. Dette gir i klartekst hvem vi skal legge ryggsekken på ved en skade. Det er et viktig og godt framskritt at vi nå har fått lovfestet hvem som er ansvarlig for yrkesskadene.

LFFLs leder Karl Bergvik og organisasjonskonsulent Oddbjørn Nilsen har vært i Århus og besøkt "Familiecenteret for hjerneskadede." Begge gir uttrykk for sin positive holdning til dette senteret, og ser frem til et nært samarbeid med dette. Her lar vi senteret selv presentere seg.

“Familiecenteret for hjerneskadede”

Dette er første gang at det opprettes et familieorientert senter for personer med løsemiddelskade. Grunntanken ved senteret er at man arbeider med familien utfra et helhetssyn.

Senterets personale har en tverrfaglig sammensetning. I arbeidet med de løsemiddelskadede, kobler man også inn den respektive fagforening.

Hensikten med det 3-årige forsøkscenteret er å samle inn viten om hvilke arbeidsmetoder som bør brukes for å hjelpe familiene på beste måte. Det arbeides også med å spre viten til alle innen helse- og sosialsektor, fagforeninger osv.

Sammendrag av prosjektet

Kvindelig Arbejderforbund, Malerforbundet og Specialarbejderforbundet tilhører (i Danmark) de fagforbund med medlemmer som i særlig grad utsettes for løsemidler i jobben, og derfor har mange kroniske løsemiddelskadede medlemmer. Derfor har de tre forbundene gått sammen og opprettet "Familiecenteret for hjerneskadede," som skal skaffe midler til opprettelse av et tre-årig forsøksprosjekt. Løsemiddelskadede plages av personlighets- og følelsesmessige endringer, økt tretthet og lite tiltakslust, samt konsentrasjons- og hukommelsebsvær. Disse symptomer belaster såvel den skadede som familien, og fører ofte til førtidspensjonering.

Man vet at det kan gjøres mye ved hjelp av fysisk og psykisk trening for å bedre den løsemiddelskadedes funksjonsevne, men i Norden er det hittil ikke satt noen systematisk behandling i verk for disse personene.

Rapport og vurdering

Ved prosjektets avslutning skal det utarbeides en rapport med beskrivelse av behandlingens resultater og en vurdering av de anvendte metoder. Foreningen "Familiecenteret for hjerneskadede" ledes av et styre, bestående av representanter fra de tre fagforbundene, amt og kommuner, sosialministeriet og bevilgende fond, samt særlige sakkyndige. Til forsøksprosjektet knyttes en gruppe som skal følge prosjektet. Følgegruppen, som er utpekt av styret, skal løpende veilede senterets personale.

For en løsemiddelskadd vil det selv med en mindre skade være en belastning i såvel dagliglivet som i forholdet til

Karl Bergvik ønsker Per Torpdahl, leder ved senteret, lykke til videre med arbeidet for rehabilitering av løsemiddelskadede.

familien. En tidlig følge vil være nedsatte fritidsaktiviteter og sosiale kontakter. Symptomene medfører ofte at den skadede til slutt må slutte i jobben. En skade som sakte gir seg til kjenne, og ofte den sene diagnostiseringen av skaden, er med på å gjøre situasjonen vanskeligere.

Formål

Formålet med opprettelsen av senteret kan sammenfattes i to punkter:

- 1) Å prøve forskjellige former for sosialpsykologisk behandling og rådgiving til familier, hvor den ene part har pådratt seg en løsemiddelskade i jobben, for så å vurdere de forskjellige metodene.
- 2) Å utbedre kjennskapet til

dette arbeidet og dets resultater som kan medvirke til å behandle og forebygge løsemiddelskader.

Senterets arbeid

Arbeidet foregår i grupper, og det legges vekt på en aktiv inndragelse av de hjerneskadede og deres familier i planleggingen av senterets aktiviteter og i den utadrettede opplysningsvirksomheten. Det arbeides med følgende metoder:

Familiebehandling

Denne behandlingen retter seg såvel mot den løsemiddelskadede som mot ektefelle (samboer) og barn. Hensikten er å gi familien forståelse for situasjonen og hjelp til å bearbeide de problemer som er oppstått. Det skal også skje en bevisst

planlegging ut fra familiens endrede tilværelse, eventuelt med den hjerneskadede som førtidspensjonert, med derav følgende rollebytte, økonomisk nedgang osv.

Psykologisk rehabilitering

Ut over rehabiliteringen av tapte hjernefunksjoner omfatter dette alminnelig psykologisk støttebehandling og trening i optimal utnyttelse av de gjenværende hjernefunksjoner.

Sosial rådgiving og trening

Senteret bistår med løsning av sosiale problemer, bl.a. vedrørende økonomi, pensjon, bolig o.a. Dette skjer i samarbeid med offentlige institusjoner og sosialforvaltninger. Problemer med en uavsluttet arbeidsskadesak og sivile søksmål ved domstolene overlater senteret vanligvis til de tidligere involverte instanser og fagforeninger.

Ved sosial trening selvstendigjøres den skadede i sitt forhold til omverdenen gjennom trening i selv å kontakte myndigheter, vanlige dagligvarekjøp, klare transport, avtaler o.a. Den sosiale trening kan også omfatte avislesing og debatt, gjengivelse av TV-program, høytlesing m.m.

Rehabilitering

Det avklares bl.a. gjennom arbeidstesting, om den enkelte kan fortsette i sin forrige jobb, eller om det skal iverksettes omskolering eller andre tiltak for å føre den skadede tilbake til arbeidslivet. Dette forsøkes også for førtidspensjonister som ønsker dette.

Fellesskapsarbeid

Det arbeides også med de samlivsproblemene den skadede og familie måtte få, hvis de ønsker det. Her tenkes det også på forholdet til venner, arbeidskamerater, naboer samt aktiviteter i lokalsamfunnet eller i deres fagforening.

Man har erfart at det lett oppstår vennskap mellom de enkelte hjerneskadede og deres familier, hvilket kan gi styrke til å klare fellesproblemene.

Arbeidet kan også bestå i faglig og politisk støtte til de hjerneskadede som ønsker å medvirke i kampen for et bedre arbeidsmiljø. Også her er det viktig med et nært samarbeid mellom den skadede og dennes fagforening.

Gymnastikk

Med en hjerneskade vil det ofte oppstå kroppslige reaksjoner i form av muskelspenninger og koordinasjonsproblemer. Gjennom gymnastikk, bl.a. i form av avspenningsbehandling, kan man ofte løse opp disse spenningene og oppnå en større grad av kroppsbevissthet og forbedret koordinasjonsevne.

Skapende aktiviteter

Disse kan bestå i matlaging, sang, musikk, tegning, teaterarbeid m.m., som utfordrer, stimulerer og styrker den løsemiddelskadedes evne til å lære og utfolde seg. Her vil det være opplagt at ektefeller, barn og også tidligere deltagere i senterets behandlingsarbeid kan medvirke.

Opplysningsarbeid

Opplysningsarbeidet inngår som en viktig del av senterets arbeid. Dette ved møter og kontakt med amt, kommuner,

sykehus, leger, fagforeninger, høyskoler m.m.

Når erfaringene fra senterets forsøksarbeid med løsemiddelskadede og deres familier er innhentet, nedfelt og bearbejdet, kan de formidles i form av en rapport, video, lydbånd, artikler, intervjuer osv.

Det er viktig at en formidling av senterets erfaringer via video eller andre medier er en del av hele prosjektet. Det skal allerede fra prosjektets start etableres kontakt med personer med særlig viten på dette området.

Løsemiddelskadede og deres ektefeller som fortsatt ønsker å drive opplysningsarbeid i samarbeid med senteret, vil få støtte til det. Det kan være med på å gi en tilfredsstillende oppgave. Samtidig minskes senterets karakter av en lukket institusjon, og at de ansatte blir de løsemiddelskadedes talsmenn.

Kriterier for opptak på senteret

Man må vurdere i hvert enkelt tilfelle om personen kan ha noe utbytte av denne rehabiliteringen. Man vil bedømme graden av skaden, og hvordan de sosiale og familiemessige funksjoner er. Vanligvis foretrekkes personer ut fra følgende kriterier:

Personen skal ha vært gjennom en arbeidsmedisinsk, nevropsykologisk og evt. nevrologisk undersøkelse, hvor det har blitt stilt diagnosen: "Hjerneskade på grunn av eksponering av løsemidler i jobben." Graden av skaden bør være forholdsvis liten. Videre foretrekkes løsemiddelskadede med familie og barn, som før skaden fungerte sosialt og som ikke har misbrukt alkohol over lengre tid.

-Ser fram til samarbeid

Dette sier organisasjonskonsulent Oddbjørn Nilsen til Syndrom. Han sier at LFFL kommer til å ha mye kontakt med senteret i fremtiden.

-Hvordan kom dere i kontakt med senteret?

-Det var Fellesforbundet som tok kontakt med oss. De hadde fått en invitasjon av fagforeningene i Danmark som er involvert i senteret. De mente at vi ville ha interesse av dette, og det hadde vi jo.

Dessuten kan jeg fortelle at Nordisk råd er interessert i dette prosjektet, i og med at dette er det første i sitt slag i Norden. Tilbudet ved senteret vil etter hvert bli utviklet på nordisk plan, og man håper å få slike sentre i alle de nordiske landene.

ret vil etter hvert bli utviklet på nordisk plan, og man håper å få slike sentre i alle de nordiske landene.

-Hva slags kontakt vil LFFL ha med senteret?

-I første omgang vil vi ha kontakt med alle de som er involvert. Vi vil utveksle informasjonsmaterieill, og vi har invitert en person fra senteret til LFFLs årskonferanse.

-Er lovene mht. løsemidler like i de nordiske land?

-Ja, ganske like, og derfor vil resultater og rapporter fra dette senteret være til nytte for alle de nordiske landene.

Dessuten ser vi det som viktig å ha kontakt med løsemiddelskadede i andre land.

Løsemiddelskadd krevde én million:

Fikk ikke erstatning

I oktober i fjor pågikk en sak i Oslo byrett, som var av stor interesse for løsemiddelskadd. Det var en tidligere sjømann som hadde stevnet rederiet Tschudi og Eitzen for én million kroner i erstatning. Dette for skader han mener han pådrog seg under arbeidet på et av rederiets båter, Sibig Venture. Etter å ha forberedt seg i nesten fem år, med innhenting av dokumenter og uttalelser av sakkyndige, ble han bitter forkynt dommen: Rederiet Tschudi og Eitzen v/styrets formann frifinnes. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Den tidligere lederen i LFFL gikk frisk og rask ombord i båten Sibig Venture i Spania. Dette var i 1982. Han fikk tilbud om å arbeide om bord i båten, som på denne tiden lå ved verksted i Cadiz i Spania. Han skulle være med å reparere og overhale båten. Saksøkerens arbeide bestod i å overhale og rengjøre maskineriet. I en del av det andre arbeidet som ble utført på båten ble det brukt løsemidler. Saksøkeren utførte ikke arbeid med løsemidler, men mye av hans arbeid foregikk der det ble brukt.

Turde ikke å si ifra

Saksøkeren forteller i retten: -Vi ble ikke informert om de midlene som ble brukt til rensingen. I lasterommet var det flere tønner som var fylt løsemidler og stoffer som vi ikke visste hva var. Det fantes ikke verneutstyr i maskinrommet, bortsett fra noen få munn/støvmasker og ett sett vernebriller. I frykt for å miste jobben, var

det heller ingen av oss som sa fra om dette.

En annen ting som er verdt å kritisere, er at hvis vi hadde jobbet overtid, kunne vi komme til låst kjøleskap på kjøkkenet. Vi var blitt lovet mat, i stedet måtte vi gå på andre skip å "bomme."

På det verste jobbet jeg i 40 graders varme, med dårlig eller ingen ventilasjon. Etter hvert begynte jeg å merke på kroppen hva disse løsemidlene gjorde med meg, jeg ble kvalm, mistet matlyst, og til tider følte det som om kniver ble stukket i lungene mine.

I dommen kan man lese: "Det må ansees godtgjort at det er brukt betydelige mengder med løsemidler under arbeidet i maskinrommet, og at dette dreier seg om løsemidlet 1,1,1-trikloretan og større mengder White Spirit. I tillegg er det klarlagt bruk av Salfumant og andre kjemiske midler i mindre utstrekning.

-Ikke erstatningspliktig

Rederiet på sin side hevder at saksøkeren ikke kan ha vært utsatt for eksponering av løsemidler slik han forteller. I retten sa rederiet v/ styrets formann at det ikke foreligger opplysninger om akutteffekter hos noen av de andre som arbeidet om bord, bortsett fra saksøkeren og vitnet Ivar Rikardsen. Rederiet sa også at det i hvertfall har vært én vifte i gang under arbeidet. Saksøkte mente også at de ikke var erstatningspliktige, selv om forskriftene vedrørende innkjøp, oppbevaring og merking av farlige stoffer ikke ble fulgt. Rederiet mente at disse forskriftene ikke gjaldt, fordi disse gjelder trikloretylen og ikke 1,1,1-trikloretan. I dommen heter det at det må ansees klarlagt at det ikke ble brukt trikloretylen om bord.

"Saksøkers ansvar"

Saksøkte sa at det ikke var påvist uaktsomhet hverken fra skipsfører eller maskinsjef, det var god ventilasjon, og verneutstyr var tilgjengelig. Rederiet påpekte også at det var saksøkers ansvar å reagere på de akutteffektene han fikk, også plikt til å bruke verneutstyr.

De to medisinske sakkyndige, professor Johan Aarli og overlege Gunnar Mowé, ga saksøkeren fullt medhold. Aarli

konkluderte sin forklaring med at de skadene han har i dag kommer av de løsemidlene han fikk i seg i -82. Mowé bekreftet dette, og la til at den høye temperaturen (opp mot 40 varmegrader) i arbeidsmiljøet kan ha forsterket eksponeringen.

-Går nok bra

Med de sakkyndiges uttalelser så saksøkeren ganske lyst på saken da vi pratet med han før dommen falt. -De sakkyndige er Norges fremste eksperter på området, og med de i ryggen går det nok bra, sa den tidligere sjømannen.

Så falt dommen, og det gikk ikke i saksøkerens favør. Saksøkeren kunne ikke helt forstå dette, da man kunne lese følgende i rettens bemerkninger:

"...ikke ble gitt skikkelig informasjon om farene ved bruk av løsemidler," "...ikke gitt instruksjon om bruk av verneutstyr," "...tillatt at man sprøytet løsemidler uten bruk av maske," og "Etter rettens oppfatning er det all mulig grunn til å kritisere rederiet for denne situasjonen..."

-Merkelig dom

Leder i LFFL, Karl Bergvik, har problemer med å forstå dommen.

-Retten kritiserer rederiet på

flere punkter som er relative i saken. Saksøkeren får full støtte av de to medisinske sakkynndige. Dommen må være et slag i ansiktet for disse to også, sier Bergvik.

-Dette er to av Norges fremste eksperter på området, og dette påvirker ikke retten? Nei, jeg syns denne dommen rett og slett er merkelig.

Saksøkeren er enig dette, og legger til:

-Disse to har viet hele sitt yrkesliv til dette området, og så blir det konstatert gjennom dommen at de har feilet totalt?

Anker dommen

Saken skal opp igjen, i lagretten. Den tidligere sjømannen har anket dommen, og sier at det er flust med ankepunkter i denne. Norsk Sjømannsforbund gir han nå full støtte.

-Kan ikke godta det

-Vi kan ikke godta at denne saken blir stående slik, sier nestleder i Norsk Sjømannsforbund, Edvin Ramsvik. Vi kan ikke godta at retten sier om rederiet at omtrent alle regler er brutt, og så sier at rederiet ikke er erstatningspliktig. Det er viktig for eventuelle senere saker at denne dommen blir omgjort, avslutter Ramsvik.

Nytt meldeskjema

Rikstrygdeverket (RTV) har nylig utarbeidet et nytt meldeskjema for yrkessykdommer. De fleste arbeidsgivere skal i disse dager ha mottatt det nye skjemaet.

-Det nye skjemaet skal fylles ut av den skadde selv, sier Knut Brenne ved RTV. Her skal den skadde selv beskrive sine egne problemer, med egne ord. Hvis den skadde ønsker det, kan han/hun fylle ut skjemaet før saken kommer igang. Dette kan den skadde ha med til lege, som bakgrunn for skaden, sier Brenne.

-Vil dette føre til raskere saksbehandling?

-I tillegg til skjemaet blir det sendt ut et rundskriv til alle leger og trygdekontorer, med retningslinjer for behandling av yrkesskadde. Dette i tillegg til det nye meldeskjemaet, vil føre til at saken vil komme i riktig spor fra starten av. Vi håper dette skal føre til raskere behandling ved trygdekontorene. Brenne avslutter med å presisere at dette nye skjemaet ikke kommer i stedet for skademeldingen fra arbeidsgiver,

RTVs nye meldeskjema for yrkesskadde.

men skal være et viktig supplement til dette.

-Positivt

LFFLs leder, Karl Bergvik, sier det er kjempefint at det nye skjemaet er kommet. Han understreker imidlertid at det burde kommet for lenge siden.

-Det er lettere for en yrkesskadd, spesielt for en løsemiddelskadd, å skrive ned problemene eller plagene. Sitter man og skal fortelle om seg selv til legen, hender det at man reserverer seg litt. Det er positivt at dette skjemaet har kommet, sier Bergvik.

-Ikke kapasitet

I et leserbrev i forrige nummer av Syndrom har Edna J. Nyvoll en kommentar til uttalelsene mine i Syndrom nr. 1 -88.

Jeg vil gjerne si til Nyvoll at vi rett og slett ikke har kapasitet til å ta oss av alle sakene. Dette gjelder ikke bare for de løsemiddel-

skadde, men alle de 22 000 medlemmene i NHF. Døgnet består dessverre bare av 24 timer, og av de er syv timer min arbeidstid. Jeg vil også gjøre oppmerksom på at vi ikke avviser noen, men at vi henviser de videre til det ordinære hjelpeapparatet. Du spør om

ikke heller jeg har hatt problemer med helse- og trygdevesenet. Det har jeg hatt, både som fagarbeider og funksjonshemmet.

Men som jeg sa i Syndrom nr. 1 -88, NHF har ikke kapasitet til å drive klientbehandling i vanlig

forstand. Sakene skal gå gjennom det lokale Trygdekontoret og sosialvesenet.

Kapasiteten gjør at vi kun kan ta oss av de sakene som har låst seg fast.

Med vennlig hilsen
Solveig Fjeld.

ÅPEN POST

Debatten om uttalelsen som yrkeshygieniker Bjørn Erikson kom med i det første nummeret i -88, fortsetter. Erikson uttalte: Bli i jobb så lenge det overhodet er mulig. I siste nummer hadde vi et par leserinnlegg som angrep det han sa, og Erikson kommenterte disse innleggene. I denne forbindelse har redaksjonen mottatt et nytt leserbrev, og det er Edith Søråas som her slipper til.

Jeg vil gjerne få oppklart den misforståelse at jeg har reagert på Eriksons uttalelse om at løsemiddelskadde bør fortsette i jobb. Jeg har reagert på uttalelsen "så lenge som råd." Det er denne uttalelsen jeg har kommentert - og prøvd å forklare hvorfor jeg mener at den ikke kan være riktig. Og jeg har pekt på hva "så lenge som råd" kan føre til.

Jeg vil også få bemerke at jeg ikke har sitert Lov om Folkestrygd. Jeg har ikke sitert noen lov - det er det Erikson som har.

Det er den medisinske vurdering som må avgjøre om det er forsvarlig for den løsemiddelskadde å fortsette i den jobben som har framkalt skaden - eller om han må overføres til annet arbeid. Det er opp til legen å avgjøre hva som vil være best - og dermed er det også opp til han hvilket regelverk som må følges.

I denne problematikken gjelder i høy grad det gamle ordet "Den vet best hvor skoen trykker som har den på" - (eller har hatt den på). Legen må i samråd med den skadde avgjøre hvilke tiltak som må settes inn i hvert enkelt tilfelle. Jeg går ut

fra at også sosiale forhold blir tatt med i en slik vurdering.

Hva mener yrkesmedisinere og bedriftsleger? Det står å lese i tidsskriftet Norsk Lægeforening at Gjøvik Felles Bedriftshelsetjeneste har befunnet seg en del med problemene. Det samme har dr. Lasse Leira ved Arbeidstilsynet i Trondheim. Sistnevnte baserer sine tiltak på det syn at kroniske skader forverres, og subakutte skader kan bli kroniske ved ytterligere eksponering.

Og at det er ukjent hva en person med subakutt skade vil tåle av ytterligere eksponering uten å risikere å bli værre. Derfor står valget ofte mellom å fortsette i sitt arbeid - og derved akseptere en risiko av ukjent størrelse - eller å bli uføretrygdet. Et slikt valg må nødvendigvis bli vanskelig.

Vi har fått høre LO sin mening om hva løsemiddelskadde er best tjent med. La oss også få høre hva medisinere og forskere mener.

Med vennlig hilsen
Edith Søråas

LOKALLAG

Akershus lag av LFFL
v/Anker Kristensen,
Ullern Gård,
2040 KLØFTA.
Tlf: 06 - 97 11 55

Aust-Agder lag av LFFL
v/Ole Stiansen,
4812 KONGSHAVN.
Tlf: 041 - 88 497

Buskerud lag av LFFL
v/Arne Ødegård,
Vikveien 22,
3050 MJØNDALEN.
Tlf: 03 - 87 47 24

Hordaland lag av LFFL
v/Karl K. Bergvik,
Håkonsgate 5,
5000 BERGEN.
Tlf: 05 - 16 33 38

Møre og Romsdal lag av LFFL
v/Tommy Siems,
Dalegata 54 d,
6500 KRISTIANSUND
Tlf: 073 - 81 879

Oslo lag av LFFL
v/Arvid Nord,
Rustadgrenda 18,
0693 OSLO 6,
Tlf: 02 - 28 76 21.

Rogaland lag av LFFL
v/Jonas Jonassen,
Leitehagen 14,
4300 SANDNES.
Tlf: 04 - 67 37 28

Sør-Trøndelag lag av LFFL
v/Dagfinn Olsen,
Fernanda Nissensv. 29
7045 TRONDHEIM.
Tlf: 07 - 91 32 84

Telemark lag av LFFL
v/John Andrén,
Porsgrunnveien 19,
3700 SKIEN.
Tlf: 03 - 52 12 83

STYRET I LFFL

Leder:
Karl K. Bergvik,
Torgny Segerstedtsv.180
5033 FYLLINGS-
DALEN,
Tlf: 05 - 16 33 38.

Nestleder:
Arne Ødegård,
Vikveien 22,
3050 MJØNDALEN,
Tlf: 03 - 87 47 24.

Styremedlemmer:
Anne Lise Olsen,
Fernanda Nissensv. 29,
7045 TRONDHEIM,
Tlf: 07 - 91 32 84 (priv.)
07 - 91 65 40 (arb.)

Jonas Jonassen,
Leitehagen 14,
4300 SANDNES,
Tlf: 04 - 67 37 28.

Kurt Olsen,
Henneseid,
3750 DRANGEDAL.
Tlf: 03 - 99 57 27 (priv.)
03 - 55 95 00 (arb.)

Varamedlemmer:
Rolf Hansen,
Hakkeråsen 22,
1560 LARKOLLEN,
Tlf: 09 - 26 32 00

Anne-Berit Somby,
Hovbakken 8,
3055 KROKSTADELVA,
Tlf: 03 - 87 81 13.

Arvid Nord,
Rustadgrenda 18,
0693 OSLO 6,
Tlf: 02 - 28 76 21

Østfold lag av LFFL
v/John Torvaldsen,
Elgveien 11 b,
1500 MOSS.
Tlf: 09 - 25 47 60

Spennende fra Bøsterud & Co

Først omgjøring av foreldelsesloven. Så produktansvarsloven. Nå jobbes det i justisdepartementet (JD) om en ny lov, som skal trygge arbeidstakerne enda mer. Det skal bli en lov om erstatning for ulykkesykdom, påført på arbeidsplassen.

Ole Steen Olsen.

Politiskrådgiver i JD, Ole Steen Olsen sier at dette kan minne en del om trygghetsforsikring, noe som enkelte arbeidsplasser i dag har. Dette er noe som kommer i tillegg til den vanlige ansvarsforsikringen.

Steen Olsen vil imidlertid ikke si så altfor mye om denne nye loven, som hverken er vedtatt eller fremmet ennå.

JD vil fremme den, og han regner med at regjeringen en gang på forsommeren vil legge den fram for Odelstinget.

-Fantastisk

-Ja, dette er rett og slett fantastisk, sier LFFLs leder Karl Bergvik. Selv om den hverken er vedtatt eller fremmet ennå, er det gledelig at det er noen som jobber for å få til en slik lov.

Bergvik sier videre at LFFL i lengre tid har presset på sittende regime om en slik lov, og om ikke så alt for lenge vil den med stor sannsynlighet altså bli fremmet.

-Nok et bevis på at vi i

LFFL gjør en god jobb, sier Bergvik.

-Det er virkelig gøy å se at det begynner å bli resultater av det vi har jobbet med, avslutter han.

Vestfold lag av LFFL stiftet

I det Syndrom går i trykken, mottar vi en melding om at Vestfold har fått sitt eget LFFL-lag. Lagets adresse er:

Vestfold lag av LFFL,
c/o Vestfold fylkeslag av
Norges Handikapfor-
bund,

Ørsneveien 14 Teie,

3100 Tønsberg.

Telefon: 033 22 660.

Dermed er antall lag av
LFFL oppe i 11.

Organisasjonskonsulent
Oddbjørn Nilsen kan i til-
legg melde om at man er
kommet godt i gang med
forberedelsene til dannel-
se av et lag av LFFL i
Hedmark.

Vi vil komme tilbake med
mer utfyllende opplys-
ninger om det nye laget i
neste nummer av Synd-
rom.

Ja, jeg ønske å melde meg inn i

LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE

Tilsluttet NORGES HANDIKAPFORBUND

Navn: _____ Fødselsår: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ Poststed: _____

Dato: _____ Underskrift: _____

Medlemsopplysninger:

Løsemiddelskadd

Ønske mer informasjon

Pårørende

Interesse medlem

Send kupongen til:

Landsforeningen For Løsemiddelskadd, Postboks 9217,
Vaterland, 0134 OSLO 1

Helge Bretun

Farge — Interiør
Kongensgt. 38 — 1500 Moss
Tlf. (09) 25 11 08

UNIVERN

SPECIALFIRMA I PERSONLIG VERNEUTSTYR

UNIVERN A/S, CASPAR STORMS VEI 2

Boks 61, Bryn, 0611 Oslo 6,
Tlf. (02) 65 15 50 — Telex 72 467 VERNE N

Bennet Reisebyrå A/S

Bud, Fræna og Hustad Sparebank

Sparebankhuset
6440 Elnesvågen

KIAS

Dieselfilter-varmer
Hindrer motorstopp i sterk kulde.
Fåes ved henvendelse
Kongsvinger Industri A.S.
Tlf. (066) 35 148

Asbjørn Buen

Hus — hytter
3800 Bø i Telemark
Tlf. 03 - 95 07 11

TELENOR A/S

Syretårnet 21, Tlf. (03) 82 66 00
Boks 1244, 3001 Drammen

DATAKABEL A/S NORASONDE

Boks 144, 2020 SKEDSMOKORSET - Telefon: (06) 87 71 30
Ordretlf.: (06) 87 92 30 — Telefax: (06) 87 94 04

SUNDAL BYGGSENER A/S

Telefon 91 260 — 91 601
600 Sunndalsøra

ALLIANCE RENHOLDSSERVICE a.s

Daglig rengjøring - Vinduspuss
Hovedrengjøring - Tepperens
Matte-service - Gardin rens/vask
Økernveien 145 - Oslo 5
Tlf. (02) 64 39 90

FORVENT MER AV OSS

Ta vare på deg selv:

Benytt Sundstrøm verneutstyr fra Beiersdorf A/S.
Ønskes ytterligere informasjon, vennligst kontakt
vår lokale forhandler eller oss direkte.

Beiersdorf A/S

Strømsveien 314 — Kjelsrud. PB 16, Leirdal,
1008 Oslo 10. Telefon: (02) 32 14 10.

Årnes Sport*Sportringen*

Tlf. (076) 31 188 - 7170 Åfjord
Kommisjonær i Norsk Tipping

Andersen og Ødegaard Bilglass A/S

Fyrstikkalleen 17 — Etterstad
0661 Oslo 6

*Montering og engrosalg av front og sideruter
til alle biler.*

Østlandske Karosseri

Postboks 18, 1700 Sarpsborg
Tlf. (09) 14 67 08

Boart A/S

Pb. 2
3094 Kleppan

Jean Anker Øgaard A/S

Kongensgt. 8
0154 Oslo 1
Tlf. (02) 42 57 22

Block Watne G. A/S

Sondrev. 1
0378 Oslo 3

Aske Trykkeri

B. 1543
Kjelvene — 4001 Stavanger

Beckers Lakkindustri A/S

Pb. 70
2020 Skedsmokorset

Tabloidaviser og trykksaker
i boktrykk og offset

Lp-TRYKK

LAAGENDALSPOSTEN A/S
Storgt. 30 - 3600 Kongsberg
Tlf. (03) 73 10 44

**SKJEBERG
RØR A.S.**

Aut. Rørleggerforretning
Storgt. 53 — 1740 Borgenhaugen
Tlf. (09) 16 38 20

Boart A/S

Postboks 2
3094 Kleppan

Brødrene Aa

6780 Hyen

RENGJØRINGSMIDLER ER EN TILLITSSAK

Du som arbeider i renholdsyrket skal ikke behøve å risikere helsen for renholdets skyld. Dette er grunntanken for hele vår virksomhet. Vi har rengjøringsmidler uten farlige løsningsmidler, men de er ikke mindre effektive av den grunn. I vår egen produksjon av rengjøringsmidler sier vi konsek-

kvent nei til alle farlige og tvilsomme stoffer. Dessuten er alle produktene merket på en forsvarlig måte, etter norske lover og regler. Valg av rengjøringsmidler har med din helse å gjøre. Electrolux/Euroclean er Norges ledende bedrift innen høytrykksrengjøring. Du kan stole på oss.

NORGES LEDENDE I HØYTRYKKSRENGJØRING

Electrolux Euroclean

- en
kriger
mot
rust!

NEUTRA RUST 661

- en vinner!

NEUTRA RUST 661 har revolusjonert rustkrigen verden over — uovertruffen og lett å bruke — overalt.

NEUTRA RUST 661 påføres direkte på rusten, og omdanner denne til en hard rustbeskyttende hinne.

NEUTRA RUST 661 er syre-, bly- og giftfri.

NEUTRA RUST 661 er solgt i Norge i 6 år uten en reklamasjon.

Paulsen & Haugan a.s

SKRUER OG BOLTEVARER
NEUTRA RUST

Welhavensgt. 1B
3700 Skien

Telefon:
(03) 53 09 00

Telefax:
(03) 53 09 01

YRKESKADER KAN IKKE HELBREDES, BARE UNNGÅS.

Industrien har "oppdaget" sin viktigste ressurs!

Helsefarlig støv og gasser finnes på de fleste industriarbeidsplasser. Dette gir risiko for yrkesskader som *ikke kan helbredes, bare unngås*. Det lumske med disse skadene er at de sjelden merkes med én gang, men kanskje først etter flere år. Og da er det gjerne for sent.

Idag har industrien heldigvis "oppdaget" sin viktigste ressurs og satser for fullt på miljøvern.

Erfaring viser at miljø-investeringer er lønnsomme.

Menneskeliv kan ikke måles i penger. Det kan derimot virkningene av investeringer i miljøvern. All erfaring viser at innstallasjon av avsug, utstyr for almenventilasjon, filtrering og varmegjenvinning ikke bare er nødvendig, men også *lønnsomt!*

Norweld Industrimiljø hjelper deg å ta vare på bedriftens menneskelige ressurser. Vi har både utstyr og ekspertise til å fjerne røk, støv og gasser fra løsemidler. Ved å eliminere forurensningene der de oppstår, beskytter du medarbeidernes helse, samtidig som du øker trivselen og effektiviteten.

Loven er klar: Arbeidsgiveren har ansvaret!

Etter Arbeidsmiljølovens §11 skal "arbeidsgiver føre arbeidsmiljøkontroll på arbeidsplassen, samt veilede de ansatte om farene ved løsemidler og hvordan skader kan forebygges".

Norweld har alt som kreves for å leve opp til lovens bokstav og vi kan

fortelle deg hva bedriften trenger!

Ring oss eller bruk kupongen, så sender vi mer informasjon.

NORWELD

Sandakervn. 64. 0483 Oslo 4.

For sikkerhets skyld...

Send oss mer informasjon om Norwelds utstyr for:

☐ støvfiltrering	☐ punktavsug
☐ almenventilasjon/varmegjenvinning	☐ personlig vern
☐ slange-/kabelopprulling	

Navn: _____ Stilling: _____

Firma: _____ Telefon: _____

Adresse: _____

Postnr./-sted: _____

Send kupongen til: Avd. Markedsinfo, Norweld AS,
Ph. 146 Alnabru, 0614 Oslo 6. Eller ring oss på tlf. (02) 72 07 07

Syndrom

— LØSEMIDDELSKADDE FOR LØSEMIDDELSKADDE —

Utgitt av Landsforeningen For Løsemiddelskadde

Redaktør: Karl Bergvik
Grafisk produksjon: NHF/Gjørholm
Grafisk A/S
Annonseakvisisjon: Hilda Larsen
Kontaktpersoner NHF: Trond
Larsen/Kjetil Skarpen

Boks 49, Bryn
0611 Oslo 6
Tlf. (02) 64 86 10

C

Samarbeidsavtale Juss-Buss - NHF

Norges Handikapforbund (NHF) har nylig inngått en avtale med Juss-studentenes rettsinformasjon. Avtalen vil i praksis si at du som medlem i LFFL kan få kostnadsfri juridisk veiledning.

NHF har lenge savnet tilgang på juridisk kompetanse. Dette enten det gjelder juridisk støtte til NHFs egne saksbehandlere, eller som medlemservice til enkeltmedlemmer. NHF har ofte mottatt telefoner og brev fra medlemmer som gjerne vil ha hjelp med juridiske problemer som medlemmene har fått f.eks. i forbindelse med trykderettigheter, erstatningssaker osv.

Gratis rettshjelp

Nå har altså NHF inngått et samarbeid med Juss-studentenes rettsinformasjon, Juss-Buss. Det er innenfor feltet gratis rettshjelp til enkeltperso-

Juss-Buss i arbeid ved NHFs lokaler, her representert ved Elisabeth Vigerrust (t.v.) og Ola Fåhn.

ner NHF har inngått dette samarbeidet.

Dette vil med andre ord si at alle medlemmer i LFFL kan ta kontakt med Juss-Buss for å få gratis råd og veiledning. Vi understreker imidlertid at Juss-Buss ikke skal erstatte noe av saksgangen for løsemiddelskadde, men at man her vil få

veiledning om hvordan man skal gå fram.

Ingen erstatning av vanlig saksgang

Juss-Buss kan du ta kontakt med hver mandag fra klokka 9.00 til 13.00, da er de til stede i NHFs lokaler. Du kan også ta kontakt pr. brev, eller ved besøk på kontoret.

Alle henvendelsene til

Juss-Buss er altså kostnadsfrie for medlemmer i LFFL, men at kostnader ved eventuell retts sak eller annen juridisk saksbehandling må bekostes av den enkelte eller gjennom det vanlige systemet med fri rettshjelp. Vi understreker også igjen at Juss-Buss ikke er noen erstatning for den vanlige saksgangen, men kan gi deg juridisk veiledning og råd.